

Зовнішня політика Давнього Риму

1. Загальна характеристика умов та періодизація історії Давнього Риму.
 2. Ранній (царський) період.
 3. Зовнішня політика періоду республіки. Пунічні війни і політика експансії.
 4. Римська імперія.
-

Загальна характеристика умов розвитку Давнього Риму

- ◆ *Географічні особливості Апеннінського півострова були визначальними для характеру ранньої римської історії.* Власних мінеральних ресурсів, за винятком невеликих покладів золота, міді, олова, тут майже не було. З іншого боку, загальна площа родючих ґрунтів тут була більшою, ніж у Греції, що й призвело до переважно землеробського характеру місцевих культур.
- ◆ Видовжена смуга узбережжя мала надзвичайно багато зручних для мореплавства заток.
- ◆ Апеннінський півострів був також більше доступним і з військового погляду, аніж Греція: невисокі Альпи та низьке узбережжя не достатньо надійно захищали від нападів з півночі чи з моря. Протягом усієї стародавньої історії захоплення території силою траплялося тут частіше, аніж мирне співіснування новоприбулих і місцевих жителів.

Періодизація римської історії

1. Ранній (царський) період (VIII – VI ст. до н.е.).

2. Римська республіка:

- ◆ Рання республіка (510 р. до н.е. – 265 р. до н.е.);
- ◆ Епоха великих завоювань (265–130 рр. до н.е.);
- ◆ Епоха громадянської війни та кризи республіки (133–31 рр. до н.е.).

3. Імперія:

- ◆ Рання (принципат) (31 р. до н.е. – II ст. н.е.);
- ◆ Пізня (III ст. н.е. – 476 р.)

Ранній період

- ◆ Протягом VIII ст. до н.е. Апеннінський півострів був охоплений двома великими колонізаційними хвилями, які стали важливими складниками формування місцевої культури. Це були етруски та греки.
- ◆ З VIII до V ст. до н.е. етруски займали домінуюче становище у Середземномор'ї, навіть потіснивши фінікійців та греків на задній план.
- ◆ У 396 р. до н.е., після тривалого опору, римлянам вдалося підкорити Етрурію, поклавши кінець етрусському пануванню.

Рим в ранній період

Зовнішня політика періоду республіки.

- ◆ Зовнішня політика часів республіки характеризується наростанням імперіалістичних настроїв.
- ◆ Боротьба проти етрусків переросла у боротьбу за розширення підлеглої Римові території. Приблизно 493 р. до н.е. було створено Латинську Лігу для захисту від етрусків. Пізніше розпочалися завойовницькі війни у всій Італії.
- ◆ Цей період завоювань 390 р. до н.е. був перерваний великою воєнною катастрофою, коли військо галлів з долини ріки По вторглося в Італію та захопило частину Риму, вимагаючи великого викупу за свій відхід.
- ◆ Після відступу галлів завойовницькі війни продовжувалися. Окремі грецькі міста чинили латинянам та їхнім союзникам сильний спротив. Громадяни міста Таранто закликали на допомогу епірського царя Пірра (правив 282-272 до н.е.). Він переміг римлян у двох великих битвах, але ціною таких непомірних людських і матеріальних втрат, що його перемоги у результаті були позбавлені будь-якого сенсу („Піррові перемоги“).
- ◆ У 275 р. до н.е. Пірр покинув півострів, а до середини III ст. до н.е. римляни встановили свою владу над усією територією майбутньої Італії.

Пунічні війни

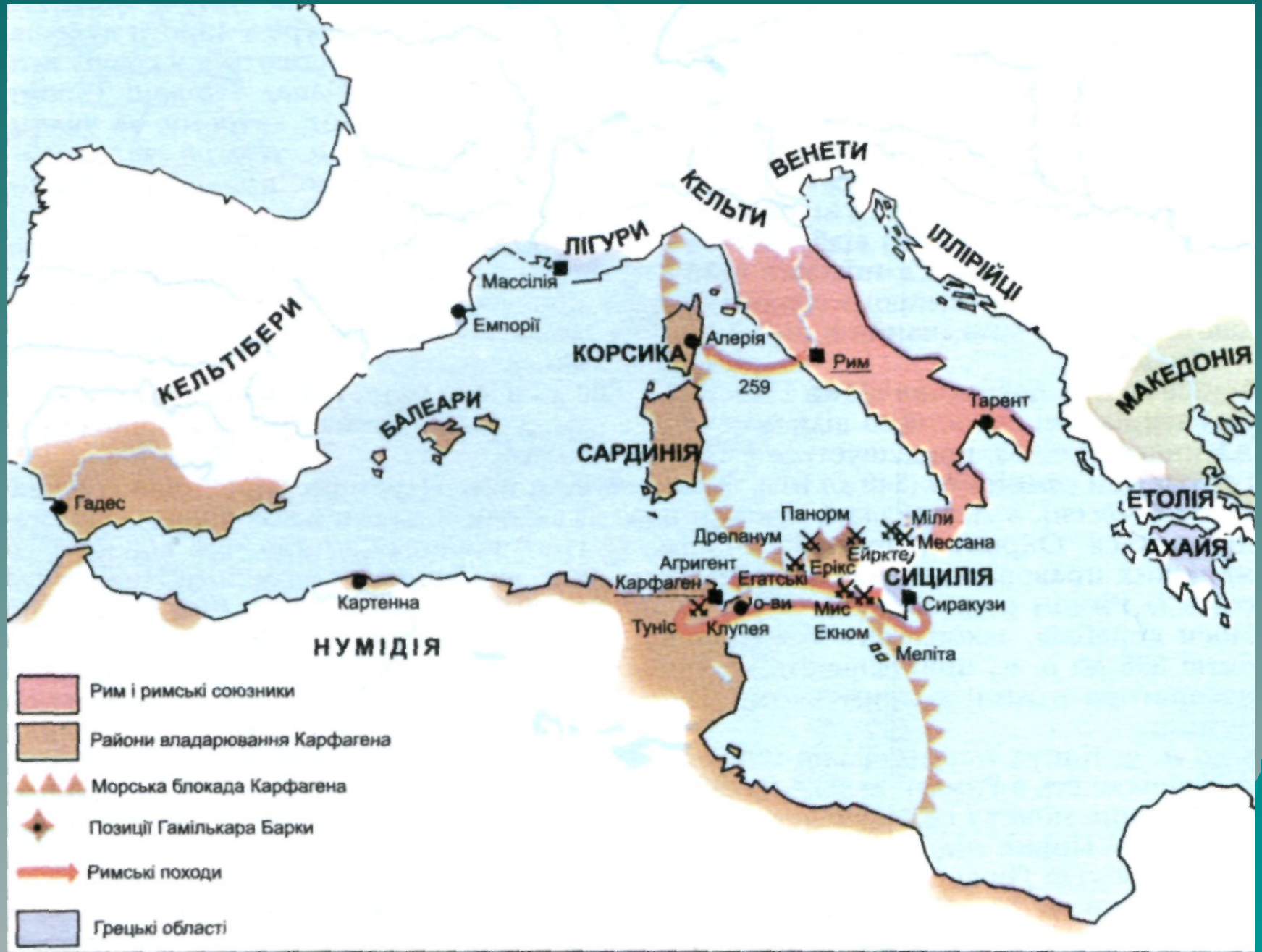
- ◆ Римська республіка перетворювалася на могутню імперію з грізним і добре організованим військом. Потужна хвиля завойовницького руху завмерла над середземноморським узбережжям. Достойним противником Риму була тепер фінікійська держава з центром у Карфагені, що контролювала Північну Африку, частину Іспанії, Корсику, Сардинію та більшість Сицилії.→

Карфаген

- ◆ Заснований наприкінці IX ст. до н. е. вихідцями з фінікійського міста-держави Тіри на півострові північного узбережжя Африки в Туніській затоці
- ◆ Володіння карфагенян – Західна частина узбережжя Північної Африки, Південна Іспанія, більшість Сицилії, Корсика, Сардинія, Балеарські острови
- ◆ Головне джерело прибутків — торгівля і копальні срібла. Морський порт Карфагена приймав сотні кораблів. У маєтках великих землевласників навколо міста працювали тисячі рабів
- ◆ Карфагенська армія складалася з найманців і загонів, які надсилали до неї залежні народи — лівійці, іспанські племена тощо. Командні посади обіймали карфагеняни. Була для свого часу відмінно озброєна, мала загони бойових слонів і машини для облоги міст. Головною силою карфагенян був величезний військовий флот. Складався з п'ятдесяти весельних трієр, які рухалися завдяки добре навченим гребцям-рабам

- ◆ 264 – 241 до н.е. – **I Пунічна війна**
 - ◆ Причина: внаслідок перебування карфагенських військ у Мессіні (Сицилія). Мешканці міста хотіли перейти під римський протекторат, на що не погоджувалися фінікійці.
 - ◆ Результат: Сицилія, Корсика і Сардинія — стали першими римськими провінціями.
-

I пунічна війна

219-202 до н.е. – **II пунічна війна** (була напруженішою та багатшою на події).

Причина: суперечка за Сагунтум (Іспанія)

Хід: Під час переговорів молодий двадцятип'ятирічний генерал Ганнібал захопив Сагунтум, що зробило війну неминучою.

- ◆ Восени 218 р. до н.е. Ганнібал повів своє військо (92 тис.) через Альпи в Італію, сподіваючись на допомогу та підтримку галлів та ненадійність римських союзників.
- ◆ У 217 р. Ганнібал одержав блискучу перемогу біля озера Тразімено, а 216 р. — під Каннами.
- ◆ Римляни зібрали проти Ганнібала 80 тис. воїнів, які після сутичок з його військом були вбиті або захоплені у полон. Але у Ганнібала не було ні сил, ні достатнього постачання, щоб завершити справу. Попри всі сподівання він не отримав підтримки від підкорених римлянами народів (тільки південні території та Сіракузи перейшли на його бік). Лояльність римлян до підкорених, надання їм права автономії зіграли свою роль у зворотній лояльності завойованих народів.

II пунічна війна (до 216 до н. е.)

- ◆ У цей час римським військовокомандувачем в Іспанії став талановитий молодий Генерал Публій Корнелій Сціпіон. У 206 р. до н.е. йому вдалося встановити контроль майже над усією Іспанією. У 204 р. він висадився в Африці біля Карфагену та змусив фінікійців підписати перемир'я. У 202 р. до н.е. Ганнібал, прагнучи реваншу, прибув до Африки. Відбулася велика битва біля Зами, в якій знову перемогли римляни.

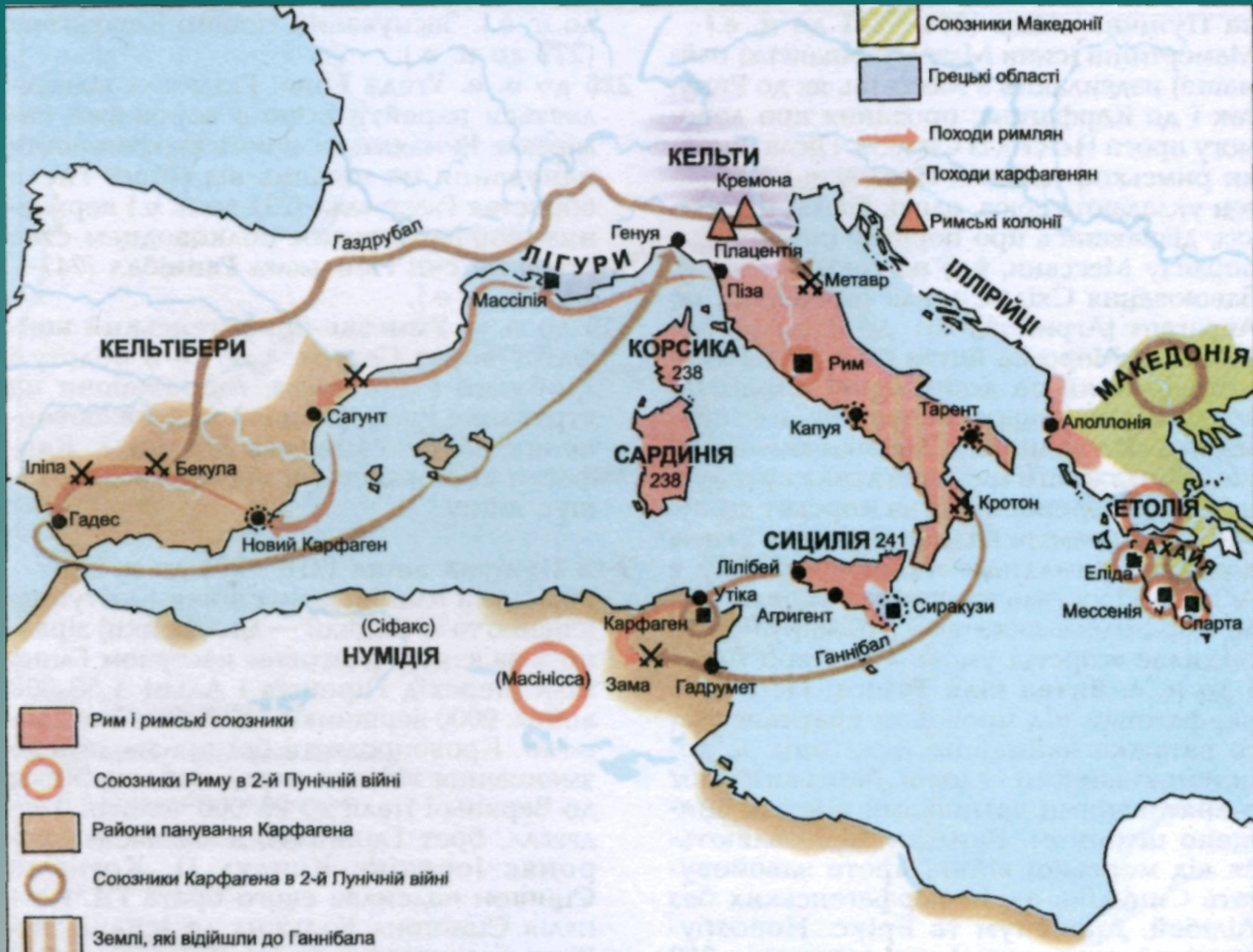
Підсумок: Карфаген втратив усі залежні території поза межами Африки, зобов'язався не вести військових дій в Африці без дозволу Риму, повинен був сплатити величезну контрибуцію у розмірі 10 тис. талантів, віддати римлянам увесь свій воєнний флот і бойових слонів

149–146 рр. до н.е. – **III (остання) пунічна війна.**

Після дворічної облоги та загибелі майже усіх його захисників Карфаген було зрівняно з землею.

У результаті цієї війни з'явилася нова римська провінція Африка.

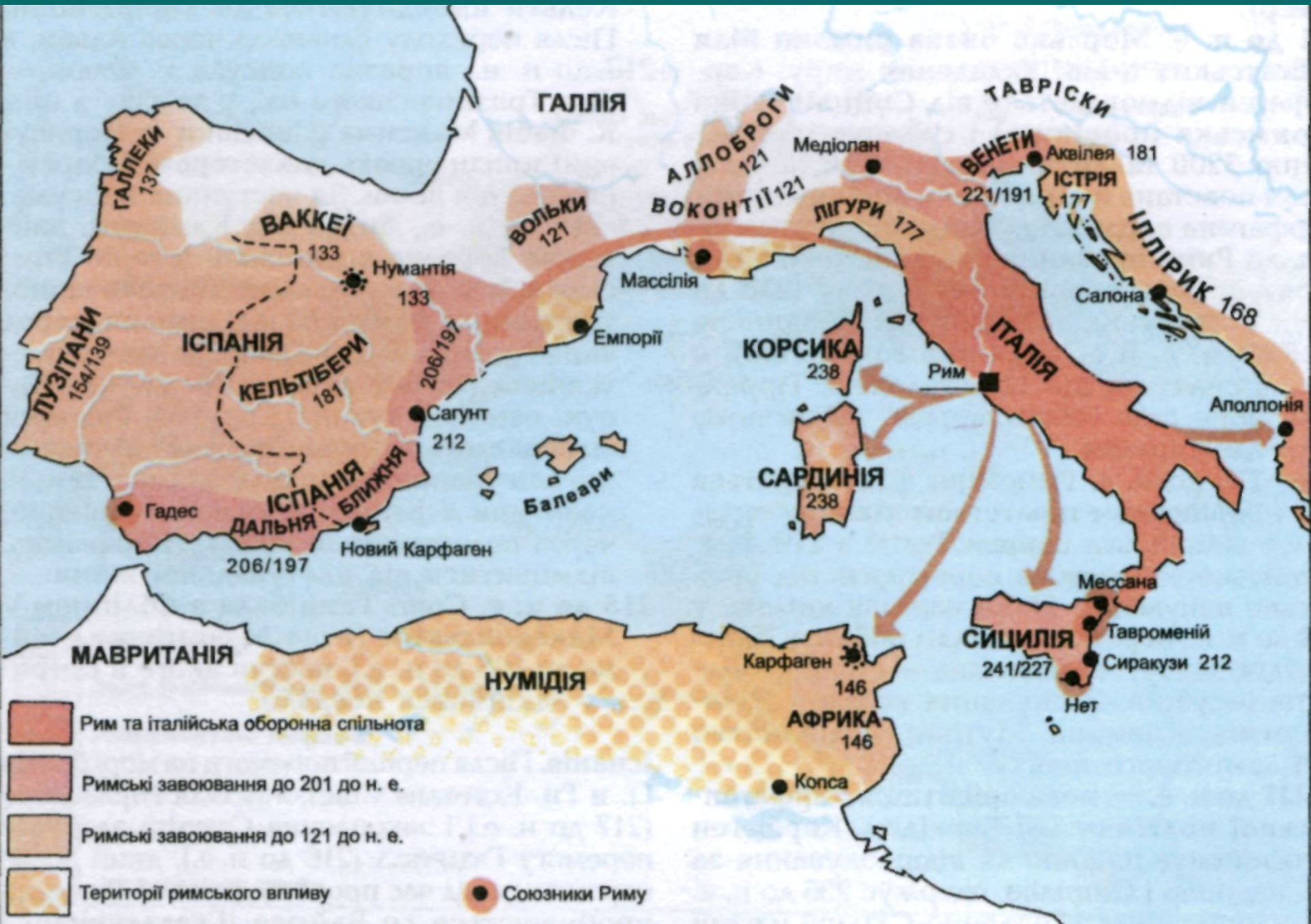
II Пунічна війна до 202 до н. е.

Римська експансія

- ◆ Римляни вели експансію зокрема в східному напрямку: в Іллірії (сучасна Югославія) та Греції. На чолі Македонії був у цей час Філіп V, який намагався використати на свою користь перемоги Ганнібала. Щоби перешкодити цим планам до Греції було вислано римські кораблі. До 146 р. до н.е. римляни провели чотири римсько-македонські війни, які закінчилися повною їх перемогою. Самостійне політичне життя греків у 146 р. до н.е. завершилося.
- ◆ Початково вони не затримувалися в Греції надовго, воліючи замість прямої окупації вести стосовно греків значно м'якшу політику, щоб утримати їх лояльними членами свого альянсу. Це дало їм змогу використати Грецію та Македонію як надійний плацдарм для дальшої експансії на Схід, яка досягла аж Вірменії.

Західне Середземномор'я в 3-му і 2-му ст. до н. е.

- ◆ Окремі райони елліністичного світу самі переходили під римський протекторат: 133 р. до н.е. цар Пергаму Аттол III заповів своє царство Римові. На базі цієї території 129 р. до н.е. утворилася багата провінція Азія.
- ◆ 133 р. до н.е. остаточно завойовано Іспанію. (Окремі райони довго і затаято опиралися. Героїчно витримувала тривалу облогу Нумантія в Старій Кастилії. Нумантіяці надали перевагу колективному самознищенню разом з містом, ніж підданню Риму).
- ◆ На початок I ст. до н.е. Рим мав уже сім провінцій: Азію, Африку, Сицилію, Сардинію-Корсику, Македонію, Ближню Іспанію, Дальню Іспанію.
- ◆ Відносини з підкореними змінилися та ускладнилися. Тепер вони варіювалися від тісного союзу з широкими правами самоврядування до майже повної військової окупації з позбавленням будь-якої самостійності.
- ◆ В наступні епохи Рим продовжував в основу своєї зовнішньої політики закладати експансіоністські цілі.

Утворення нових провінцій

Єгипет	30 р. до н. е.	Північно-східна частина Африки
Гіілатія	25 р. до н. е.	Центральна частина Малої Ази
Мезія	Близько 15 р. до н. е.	Територія між Нижнім Дунаєм і Балканськими горами
Реція	15 р. до н. е.	Територія в Альпах, яка відповідає сучасному Тиролю, частково Баварії та Швейцарії
Норік	16—15 рр. до н. е.	Між верхньою течією річок Драва та Дунай
Далмація	1 ст. н. е	Територія вздовж узбережжя Адріатичного моря
Паннонія	9 р. до н. е.	Західна частина території сучасної Угорщини, північна частина сучасної Хорватії та східна частина сучасної Австрії
Белгика	16 р. до н. е.	Територія між річками Сеною та Рейном
Германія	9 р. до н. е.	Територія між річками Ельбою та Рейном

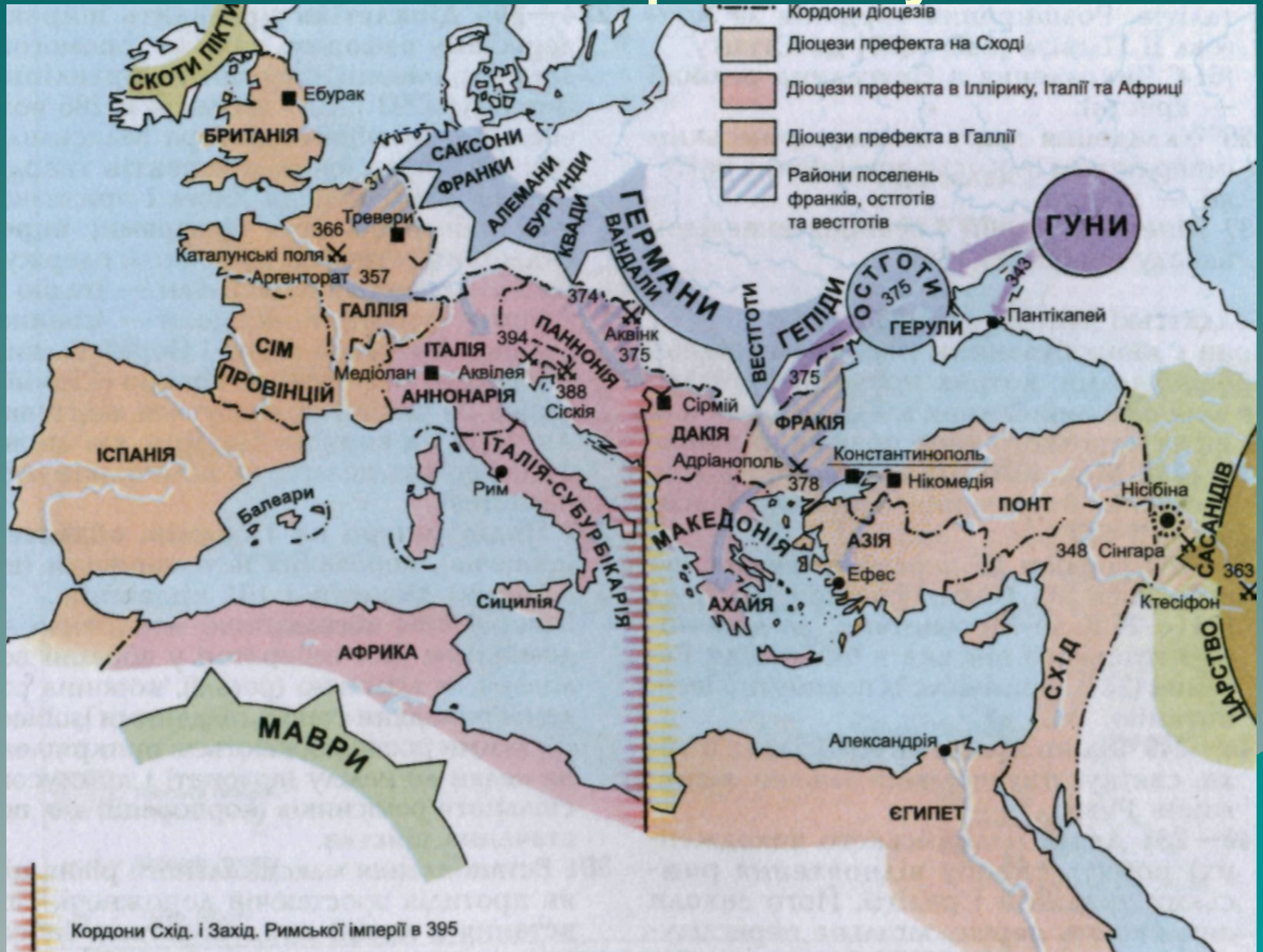
Імперія Августа (27 р. до н.е. – 14 р. н.е.)

Поділ та падіння імперії

- ◆ *378 р. н. е. – Повстання вестготів. Битва під Адріаноподем. Перемога вестготів над римською армією*
- ◆ **395 р. – після смерті Феодосія імперія поділяється між його синами. Аркадій одержав Схід, Гонорій – Захід.**
- ◆ *410 р. н. е. – Перше падіння Риму. Захоплення й пограбування Риму вестготами Аларіха*
- ◆ *418 р. н. е. – Утворення першої варварської держави на території Західної Римської імперії — Вестготського королівства в Толозі (сучасне місто Тулуза)*
- ◆ *455 р. н. е. – Друге падіння Риму. Захоплення і пограбування міста вандалами, очолюваними Гейзеріхом*
- ◆ **476 р. - Позбавлення влади Ромула Августула остготським вождем Одоакром – символи імператорської влади надіслав у Константинополь, отримуючи статус намісника – Падіння Західної Римської імперії.**

Римська імперія в 4-му ст.

Сабатинское озеро

ЭТРУСКИ

Клузий

Вейи

САБИНЫ

Номентум

Карсиоли

Андрея

Анио

Тибр

ЛАТИНЫ

Тускулум

Тирренское море

Сигния

Кора

Норба

ВОЛЬСКИ

Сетия